

կընցած են : Բայց ճիշդ խօսելով՝ աս
թելերուն միայն մէջտեղը թել կընայ
ըսուիլ, ուր որ շատ փետրալից չեն ,
իսկ անոնց արմատը ու ծայրերնին
փետրալից է . էգ դրախտահաւին
թելերուն ծայրը եղած փետուրները
արուինէն աւելի կարճ են , և ասով
միայն կը տարբերի արուին :

Վիւսուն վրան ու վիզը կարծես թէ
թաւիշով մը ծածկուած է , շիտակ ,
կարճ ու անշարժ փետուրներով ձեւա-
ցած . իսկ փորուն ու կռնրկին փե-
տուրները աւելի երկայն են ու մե-
տաքսի պէս փափուկ : Բոլոր աս փե-
տուրները իրարմէ տարբեր գոյներ ու-
նին , և լոյսին զանազան գիրքով զար-
նեղն՝ ան գոյներն ալ կերպ կերպ կը
փոխուին ու այլեայլ տեսք կ'առնեն :

Մարմնոյն մեծութեանը նայելով՝
գլուխը շատ պզտիկ է , աչուներն
ալ աւելի մանր , ու կտուցին բա-
ցուածքին խիստ մօտ :

Եւ գեղեցիկ թռչունը ամէն տեղ
չկայ . միայն Բրիայի ան կողմերը կը
գտնուի՝ ուր որ համեմեքու բոյսերը
աղէկ առաջ կուգան , և աւելի Բրու-
ըսուած կղզիներուն մէջ կը գտնուի .
բայց նաև Եւրոպային մէջ անծա-
նօթ չէ աս թռչունը :

Վրախտահաւը համեմի տունկեր
բուսնող երկիրներու մէջ գտնուելով՝
կ'երևնայ թէ իրեն աւելի սիրած
կերակուրն ալ ան տեսակ բոյսերուն
վրայ կը գտնէ . ուստի սուտ կ'ըլլայ
ան առասպելը՝ թէ ցօղով միայն կ'ա-
պրի : Թոն Հելպիգիոս , որ Հընդ-
կաստան ճամբորդութիւն ըրած է ,
կ'ըսէ թէ բարձր ծառի մը տուած
կարմիր ու մանր պտղովը կ'ապրի .
Իննէոս կ'ըսէ թէ իրեն որսը մեծ
թիթեռներ են , Պոնցիոս ալ կ'ըսէ
թէ երբեմն իրմէ պզտիկ թռչուններ
կը բռնէ ու զանոնք կ'ուտէ : Վրախ-
տահաւերուն սովորական բնակու-
թեան տեղերը անտառներն են , և
ծառերու վրայ կը թաւին , ուր որ

ծառերու ճիւղերուն վրայ հաստա-
տած թեթեւ հիւղերու մէջ Հնդկինե-
րը պահուած կը կենան , ու անոնց
մէջէն կը քաշեն եղէգէ շինած նետեր
նին ու կը զարնեն :

Վրախտահաւին թռչելու ծի-
ծառնիկի թռչելուն նման է , անոր
համար է որ Թաւրնաթի ծիծառ՝ ալ
կ'ըսուի : Թաւրնաթի ծիծառն ալ
ծիծառի կը նմանի , միայն անկից ա-
ւելի բարձր կը թռչի , և միշտ օդին
վերերը կը կենայ :

Երևնայ թէ հիները աս թռչունին
վրայ ամենեւին տեղեկուի չունէին . վս-
գի անոնցմէ մէկն ալ չի շեր դրախտա-
հաւին ան յատկութիւնները՝ որով բոլ-
րովին կը տարբերի մէկալ թռչունե-
րէն . իրեն երկայն փետուրները , պո-
չին երկայն թելերը , և ան բնական
թաւիշը՝ որով գլուխը ծածկուած է .
անոր համար անհիմն է ոմանց կար-
ծիքը՝ որ կ'ըսեն թէ հիներուն Փիւ-
նիկ ըսած թռչունը աս դրախտա-
հաւն էր . աս բանս ան երկու թռչ-
ուններուն մէջ գտնուած նմանու-
թեամբը կ'ուզեն հաստատել , բայց
անոնց թէ յատկութիւններուն և թէ
վրանին շինուած առասպելներուն ի-
րարու հետ ունեցած նմանութիւնը
գրեթէ ոչինչ է :

Բնական նշաններ :

Գեղեցիկ :

ՀՈՒՐՏԸ քանի կ'երթայ կը սաստ-
կանայ , օրերը կը կարճնան , ա-
րևուն երեսը հազիւ կ'երևնայ ու մէ-
կէն կը ծածկուի : Ինչուան ամսուս
քսանըմէկը այսպէս օր օրուան վրայ
կը կարճնայ ցորեկը , ու գիշերը կ'եր-
կընայ :

Չմեռը սկսելուն նշանները բոլոր
բնութեան վրայ կ'երևնան :

կովերը, եզներն ու ոչխարները ախոռնին փակուած են. գեղացիներն ալ գիշերները հոն ժողովուած՝ տնական գործքերու հետ կ'ըլլան:

Սարգիկ իրենց անասունները կը հոգան ու մշակութեան հարկաւոր գործիքները կը պատրաստեն. կանայք կը մանեն, կը հիւսեն, կը կարեն:

Հովիւը՝ փայտի տաշեղներով ու տերեւոտ ճղերով անկողին կը սլատրաստէ անասուններուն:

Լյգեպանը տնկելու որթերուն համար տեղերը կը պատրաստէ, գետինը կը ծակէ՝ այնպիսի կերպով որ հողը չլեցուի մէջը:

Ուսումնասիրաց ալ զուարճալի ու յարմար ատեն կուտան երկայն գիշերները իրենց ախորժած ուսմանցը հետ զբաղելու, որով բոլոր գիշերն ալ կարճ կ'երևնայ: Ուսմանց տուած մտաւոր զուարճութենէն վեր զուարճութիւն չկրնար ըլլալ. երանի՜ անոր որ ասոր համը առեր է:

Ընդ երկտասան ամսամատունս

Տարածամեալ տարւոյն յելս,

Բաղնէ յետին սրտից ըզդրունս.

Մեծատարած անեալ թնս

Ընդ այն մըխի ոլորտ խոր

Ուստի չըզայ եկաւոր:

Այլ զի՞ դու, զի՞ քեզ ամ գնայուն

Յողջունականդ 'ի հրաժեշտ

Ածել սրտից յամր ըզբախին,

Կիսոց սըհաճ կիսոց հեշտ...

Ո՛հ, գիտացի, 'նդ քեզ տանիս

Անուստ մասունս երկդիմիս.

Հրեշտակ լրտես դառնաս 'ի մէնջ,

Եւ յանցանել քո սրաւար

Յաւիտենից կայիցն ընդ մէջ,

Զոմն 'ի վեր տաս զոմն 'ի վայր...

Ա՛հ, յո՞րն արդեօք, ո՞վ մանկիկ,

Զայս ամ յղեաց քո սրտիկ:

ՏՆՏԵՍ ԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԳԻՏԻՑ

Է. ՍԷՄԵՆՈՎԻՍԻ ԴՊՐՈՎ:

ԼՄԵՐԻԿԱՅԻՆ գիւտը Սպանիացւոց կործանմանը պատճառ եղաւ՝ ոսկիին տեղը անոնց ցուցնելով. բայց Լըրոպայի ուրիշ ազգերուն ոսկիէն աւելի ազնիւ բարիքներ ալ բերաւ: Վաշի որ Սպանիացիք անհոգ կեցած՝ իրենց հանգիստը կընայէին, ճարտար ազգերը նոր նոր բաներ գտան Լիւրիկայի մէջ, որ են լեղակ՝, ծխախոտ՝, բամբակ, վանիլիա, քաքաոյ, քինա, որդան կարմիր: Լիւրիկացիք ու հոլանտացիք ուրիշ ամէն ազգերէն աւելի աս անծանօթ գանձերը ձեռք ձգեցին: Վաքաոյ ծառին պտղէն չիքուլթ շինելը Սեբսիկացիք սորվեցուցին Լըրոպացւոց. վասն զի չիքուլթը կը շինուի քաքաոյին կուտերէն որ կը մաքրեն կը կեղեն, կը խարկեն, անկանի՝ մէջ կը ծեծեն, շաքարով կը շաղուեն ու կաղպարի մէջ կը թափեն: Լըրոպա 1520^{ին} բերին Սպանիացիք, և Վաղղիայի մէջ չիքուլթ խմելու սովորութիւնը Ռիչըրտէօ կարդինալին եղբայրը մտցուց 1662^{ին}: Լըրոպայի մէջ ամէն տարի քսանուիրեք միլիոն լիտր քաքաոյ կ'երթայ կ'ըսեն:

Չիքուլթէն ետեւ գանք խահուէի գիւտին: Լիւնեկին յայտնի է թէ երբ գտնուած է խահուէն, կամ թէ երբ սկսած է գործածուիլ: Բոլոր կայ թէ խահուէն հովիւ մը գտաւ, տեսնելով որ երբեմն իր այծերն ու ուղտերը խահուէի տունկէն ուտելէն ետքը՝ բոլոր գիշերը արթուն կը կենային ու կը ցատքըտէին: Ուրիշները կը զուրցեն թէ խահուէն տաճկի տէվըրիշ մը գտաւ, որ ուրիշներէն աւելի